

УДК 633.39:633.90

Код UPOV: ALCEA_ROS

Методика
проведення експертизи сортів рожі рожевої (*Alcea rosea* L.)
на відмінність, однорідність та стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Alcea rosea* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 50 г.

2.3 Насіння має бути здорове на вигляд, не уражене хворобами, не пошкоджене шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 *Тривалість експертизи.* Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 *Місце експертизи.* Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 *Умови для проведення експертизи.* Експертизу виконують за умов, що забезпечують достатній ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 *План експертизи.* Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до звершення циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 40 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,50 × 0,50 м.

3.5 *Метод дослідження.* Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);
 MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюються всі виміри кількісних ознак (наприклад, довжина);
 VG: візуальна разова оцінка групи рослин;
 VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 40 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 40 рослин або частин 40 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 40 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 40 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, по завершенню кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють в межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо, або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Рослина: за висотою (ознака 1);
- Рослина: габітус (ознака 3);
- Листок: форма краю листової пластинки (ознака 8);

- Рослина: час початку цвітіння (ознака 9);
- Квітка: забарвлення пелюсток (ознака 10).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів рожі рожевої

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 3	низька середня висока	3 5 7	
2. QN	Рослина: опушення VS 3	відсутнє або дуже слабке слабке помірне сильне дуже сильне	1 3 5 7 9	
3. (*) PQ	Рослина: габітус VG 3	прямий напівпрямий розлогий	3 5 7	
4. QN	Листок: за довжиною листкової пластинки MS, 3	короткий середній довгий	3 5 7	
5. QN	Листок: за шириною листкової пластинки MS, 3	вузький середній широкий	3 5 7	
6. QN	Листок: відношення довжина / ширина листкової пластинки MS, 3	мале середнє велике	3 5 7	
7. QN	Листкова пластинка: виразність жилок на нижньому боці VS, 3	слабка помірна сильна	3 5 7	
8. (*) PQ	Листок: форма краю листкової пластинки VS 3	суцільна слабко хвиляста помірно хвиляста слабко зубчаста	1 2 3 4	
9. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння VS 2	ранній середній пізній	3 5 7	
10. (*) PQ	Квітка: забарвлення пелюсток VS 3	біле жовте рожеве червоне темно-червоне чорне	1 2 3 4 5 6	
11. PQ	Квітка: форма VS 3	плеската дзвоникоподібна лійкоподібна	3 5 7	

1	2	3	4	5
12. (*) (+) QN	Квітка: розмір MS 3	малий середній великий	3 5 7	
13. (*) PQ	Квітка: за типом VS 3	проста напівповна повна	1 2 3	
14. QL	Стебло: форма поперечного перерізу VS, 2	округла овальна ребриста	1 2 3	
15. QN	Рослина: час досягання плодів VS, 4	ранній середній пізній	3 5 7	
16. (*) QN	Плід: розмір крил MS 4	малий середній великий	3 5 7	
17. (*) (+) QN	Рослина: час весняного відростання (для <u>багаторічних сортів</u>) VG, 1	ранній середній пізній	3 5 7	
18. (*) (+) QN	Рослина: тривалість періоду вегетації MG	коротка середня довга	3 5 7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів рожі рожевої

Коди фаз росту й розвитку рослин, в які рекомендовано проводити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	Сходи
2	Початок цвітіння
3	Повне цвітіння
4	Плодоутворення
5	Стигле насіння

Цвітіння рослин рожі рожевої

До 1. Рослина: за висотою, см.

Низька – до 100, середня – 100–150, висока – понад 150.

До 9. Рослина: час початку цвітіння.

Ранній – III декада червня – I декада липня;

середній – друга половина липня;

пізній – початок серпня.

До 12. Квітка: розмір, см.

Малий – до 5, середній – 5–10, великий – понад 10.

До 17. Рослина: час весняного відростання (для багаторічних сортів).

Ранній – I–II декада квітня;

середній – III декада квітня;

пізній – I декада травня.

До 18. Рослина: тривалість періоду вегетації, діб.

Коротка – до 90, середня – 90–110, довга – понад 110.

9. Література

1. Бабич А. О. Кормові і лікарські рослини в XX–XXI століттях = Forage and Medicinal Plants in XX–XXI Centuries / А.О. Babich. – К.: Аграрна наука, 1996. – 822 с.
2. Барна М. М. Декоративні лікарські рослини / М. М. Барна, Л. С. Барна, Г. Ф. Яцук // Підручники і посібники. – 2006. – 80 с.
3. Лікарські рослини в науковій медицині: заготівля, застосування / За ред. І. Куштенка. – К.: Нива, 1998. – 74 с.
4. Мамчур Ф. І., Гладун Я. Д. Лікарські рослини на присадибній ділянці / Ф. І. Мамчур, Я. Д. Гладун. – К.: Урожай, 1985. – 112 с.
5. Котов В. Шток-роза / В.Котов. – Ж–л Цветоводство. – № 4. – 2007. – С. 30–31.
6. Носаль М. А. Лекарственные растения и способы их применения в народе / М. А. Носаль, И. М Носаль. Под ред. акад. АН УССР В.Г. Дороботько. – К.: Госмедиздат УССР, 1959. – С. 182–184.
7. Рахметов Д. Б. Кормовые мальвы в агроценозах Лесостепи Украины: интродукция, биология, сорта, возделывание / Д. Б. Рахметов. – К.: Фитоцентр, 2000. – 288 с.
8. Методика проведення кваліфікаційної експертизи сортів технічних та кормових культур // Оф. бюл. – К.: Алефа, 2003. – № 3. – С. 202–206.